

Filipenses

Mamabuimore soyuyebu Pablo bácu ũi toivaicōjeiye báquede paperayocare Filipos āmicurīīmarocav̄n Jesúre j̄n airōevare. Pablo bácu judíovacac̄n bácv̄vacari, Jesús ũi yávaiye méne beorī soyūicōjeim̄n marejaquémav̄n, soȳsc̄uȳn ũi yávaiye méne judíova ānev̄re, judíova ne j̄n abe boje ũi soyuyede. Lucas bácu soȳrejaquemav̄n Pablo bácu borore Hch 7:57-8:1, 9:1-31, 13:1-28:31, aru ũi cuede Filipos āmicurīīmaroi Hch 16:11-40, 20:1-6. Pablo bácu toivaicōjenejaquemav̄n iyoca paperayocare ũi cuede āmeina teiv̄re jēni jacoíñami. Arev̄n ne dáriaiyere, toivaicōjenejaquemav̄n diyocare āniñ̄j̄n bácarōre 55 d.C., ũi cuede āmeina teiv̄re jēni jacoíñami Éfeso āmicurīīmaroi. Ūbenita arev̄n ne dáriaiyere, toivaicōjenejaquemav̄n diyocare āniñ̄j̄na báquede 60-63 d.C., ũi cuede āmeina teiv̄re jēni jacoíñami Roma āmicurīīmaroi. Que baru javede Pablo bácv̄re toivaicōjenejaquemav̄n p̄scayoca ũi paperayocare Tesalónica āmicurīīmarocav̄re, aru p̄scayoca ũi paperayocare Corinto āmicurīīmarocav̄re, aru ũi paperayocare Galacia āmicurīj̄borōcav̄re. Aru arev̄n ne dáriaiyere, javede toivaicōjenejaquemav̄n ũi paperayocare Roma āmicurīīmarocav̄re, aru Éfeso āmicurīīmarocav̄re, Colosas āmicurīīmarocav̄re, aru Filemón mácv̄re máre. Pablo bácu soȳrejaquemav̄n ũre toivaicōjenejaquemav̄n bácv̄re aipe ũi toivacaquiye báquede diyocare.

Diyocaque Pablo bácu toroj̄mede jídejaquemav̄n ina Filipos āmicurīīmarocav̄n Jesúre j̄n airōevare ne daroiye báquede tāutur̄re ũre (2:25, 4:14-19). Pablo bácu jabova ne b̄noim̄vacari toroj̄rejaquemav̄n (1:12-26, 2:17-18,

3:20-4:1, 4:10-13). Aru diyocaque jáđovarejaquemavũ Jesúre jũ aipõeva torojũrivũre ye baju ãnevũ ne cuede, ne cuede méne o ãmene máre ijãravũ, yópe Jesucristoi ðaiye báquepe (2:5-11). Coyũrejaquemavũ Timoteo bÁCui borore (2:19-24), aru Epafrodito bÁCui borore (2:25-30), ã baju ãi ðaiyede (1:3-8, 12-26, 3:4b-14), aru aipe ðaiye jaũrõre Jesúre jũ aipõevare (1:9-11, 27-2:4, 2:12-16, 3:1-4a, 4:2-9).

Pablo ãi meaicõjeino Filipocavũre
(Hch 16.12)

¹ Yũ, Pablo, aru ñai Timoteo máre Jesucristore memecavũ, meaicõjeivũbu mũjare, Filipos ãmicũriĩmarocavũ Jũmenijicũi põevare, Jesucristore jũ aivũre. Yũ toivaicõjeivũ apescũre iyoca paperayocare mũjare, Jesúre jũ aivũre coreipõevare, aru náre cadateipõevare máre, aru caivũ mũja Jũmenijicũi põeva cãrivũre Jesucristoque cũinávũre. ² Majepacũ Jũmenijicũ, maje jabocũ Jesucristomaque, mearo ðacajacũrĩ mũjare bojecũbeda ãi me boje. Aru torojũrĩ cũre ðajacũrĩ mũjare cãrijimevũva.

Pablo ãi jẽniaino Jũmenijicũque Jesúre jũ aipõevare

³ Cainũũa ji ãrũéne mũjare, torojũede jívũ yũ Jũmenijicũre, ji jabocũre aru ji mearore jímvũre, mũjare boje. ⁴ Aru cainũũa ji jẽniacaiyede Jũmenijicũque caivũ mũjare boje, torojvũ yũ ji ũmei. ⁵ Yũ torojũrĩ jívũ torojũede Jũmenijicũre, mũje cadateiye boje yũre ji coyũiyede Jesús ãi yávaiye méne mũje mamarũmũ Jesúre jũ aijãravũ bácarõmiareca pũ caride máre. ⁶ Dijãravũ, mũje mamarũmũ jũ aijãravũ bácarõi, Jũmenijicũ mearo ðacarĩ búrejaquemavũ mũjare. Aru coreóvaivũ yũ mearo ðacare nũcũyũre mũjare pũ Jesucristoi copaidaquijãravũ baquinóita. Dijãravũ baquinóre mũja meara mÁrajivũbu yópe Jũmenijicũi aiye báquepedeca ãi ðaquiyede yópe

ñi nrõpe. ⁷ Jñmenijicu ñi meacu baju boje memecare ðaibi caivn majare Jesucristore. Que baru ãrvn yu mñjare, ji ãmarare, ji ãmei. Aru ji que ãrué métamu, caivn mñja mñje cadateiye boje yure. Mñja cadateivubu yure caride bñoimn cñcure, aru ji jáðovaiyede jávene Jesús ñi yávaiye méne aru ji jñ are ðaiyede pðevare diede. ⁸ Jñmenijicvacari majibi jáve ãcure caivn mñjare ãrarðreca, yõpe Jesucristo ñi ñepedeca mñjare.

⁹⁻¹¹ Yõpe arñ, jñniacaivn yu Jñmenijicuque mñjare boje: “Ññjerasu Jñmenijicu, pñeno baju nure ðajacu náre, jñ aivure ne ãede ne bajumia, aru ne majiéde mi yávaiyede jávene, aru ne coreóvayede aipe ðaiye jaurnõre náre”. Yõpe arñ jñniaivn, mñje beorãjiyere ayu iye pñeno baju mearo ðaiye jaurnõre mñjare. Que teni ãmeno cñbequiyebu mñjaque aru boropatebenajivubu mñja Jesucristoi copaidaquijãravn baquinõre, pðeva ne pueðarãjiyere aivn Jñmenijicure aru ne jñnajiyepe aivn mearore ãre. Que ðarãjivubu na, mñje mearo ðaiye boje. Aru Jesucristorecabe cñinácura no mearo ðare ðayn mñjare.

*Pablo “Yñcarãravn cñvñ ijãravni memecacñyñ Cri-
store” ñi yávaino*

(Hch 16.19-40; 28.30; Gá 2.20; Col 3.4)

¹² Mñja, jívñ, coreóvare ðaiyvñ mñjare arevñ obedivñ járiaivure Jesús ñi yávaiye méne iye vaiye boje yure. ¹³ Que baru caivn ina churarava, jabocñi cñramine cor-eivñ, aru caivn arevñ máre, coreóvaivubu yure jabovai bñoimure, ji memecaiye boje Cristore. ¹⁴ Aru obedivñ ina majevñ Jesúre jñ aipðeva, ne jáiyede yure bñoimure, parure nññama ne jñ aiyede Jesucristore. Que teni caijãravna pñeno baju parnrðreca coyvñvubu Jesús ñi yávaiye méne jidñbevna. ¹⁵ Arevñcarãravñ jorojññama

yũre, p̄õeva ne pueðaiye boje yũre, ji soyũiye boje Jesús ñi yávaiye méne. Que baru soyũyama Jesús ñi yávaiye méne p̄õeno baju p̄arũõreca, p̄õeva ne pueðarãjiyere aivũ me náre, yũre ne pueðaiye p̄õeno. Que teni ne jorojĩni maucũvaiyũe boje yũre, soyũivũbu Jesús ñi yá-vaiye méne. Æbenita ap̄evũcapũravũ soyũivũbu Jesús ñi yávaiye méne, ne mearo ðaiyũe boje aru ne caðateiyũe boje yũre. ¹⁶ Aru ina soyũivũbu Jesús ñi yávaiye méne ne ãe boje yũre. Coreóvaivũbu na Jũmenijicũ cure ðayũre yũre b̄õoimũre, ji soyũquiyere ayũ “Jãvemũ” Jesús ñi yávaiye ména. ¹⁷ Æbenita ap̄evũ soyũivũbu Jesús ñi yá-vaiye méne, ne jorojĩye boje yũre ne ãmeno dáriaiyeque. Soyũbema na meaũmeque. Quénora soyũyama meara nũre ðarãjivũ ap̄evũ p̄õeno. Nóre ðaivũbu p̄õeno baju chĩõri ñãjine ðaiyũrĩduivũ yũre, ji járiaiyede ne ðaiyede ji b̄õoimũ cũede. ¹⁸ Ye baju ãmevũ ne ñãjine ðarĩduiyede yũre. Quéða meavũ ne soyũiye Cristorã. Ye baju ãmevũ ina soyũip̄õeva ne soyũino ne dáriaino mearoque o ne dáriaino ãmenoque. Quédata torojũvũ yũ ji ũmei, caivũ náre ne soyũiye boje Cristorã.

Aru torojũre nũquijivũ ji ũmei. ¹⁹ Yũ me majivũ joðenajivũre yũre ãmeina teivũre jẽni jacoĩñamine jocarĩ, m̄je jẽniacaiye boje yũre Jũmenijicũque aru Jesucristoi Espĩritu Santoi caðateiye boje yũre. ²⁰ Pare vũvũ yũ caiye vaiquiyede yópe ji coreiyere, cũyoje tebecũyũ cainũmũa ji ðaiyeque. Quénora ðaiyũvũ yũ cainũmũa yópe ðaiye jauépe yũre. Que baru caride aru cainũmũa jidũbecũva soyũquijivũ Cristorã. Que teni pueðaquijivũ Cristore caiye ji ðaiyeque, p̄õeva ne majinajiyere ayũ ñ p̄õeno meacũ bajure. Que ðaquijivũ yũ ap̄scũ baru o yaiyũ baru máre. ²¹ Yũcapũravũ cãvũ memecacũyũ Cristore ijãravũ, p̄õeva ne mearore jĩnajiyere ayũ ũre. Aru ji yaiyede p̄õeno baju meaquiyebu yũre, ji cũquiyere boje Cristoque.

²² Æbenita cūrī jaroyu baru ijāravuī, arevu pōevare ju are ðayu bnojaquijiv Jesucristore. Que baru ye majibevu yu aipe beoiye jauōre yure. ²³ Pncāumeamu ji ūme. Pare yaiyuvu yu, scsvu Cristoque. Que baru ji yaidú, pñeno mearo baju meajebu yure. ²⁴ Æbenita pñeno baju jauvu mūjare ji cve cāreja ijāravuī, caðatecvu mūjare. ²⁵ Que baru yu me majiv u aipe ji beoquiyede. Vocsvu cāreja ijāravuī, caðatecvu caivu mūjare, mūje ju arājiyere ayu pñeno baju Jesucristore, aru torojure ðacsvu mūjare mūje ūmei, pñeno baju mūje ju aiye boje ūre. ²⁶ Que teni ji cvede mūjaque cojedeca pñeno baju mearore jínajaramu mūja Jesucristore yure boje.

²⁷ Yo cūinārore ðarī cōmajide nrajino jauvu mūjare. Cainvna ðajarā mūja yōre Jesús ūi yāvaiye me ðaicōjeiyere. Que baru yu nñn maru o nñmescu baru mūje yebai, járiacsvu mūje borore mūja ju aivure parūōreca iye yāvaiye méne, dajocabevva diede, cūináturu mūje ūmei aru cūināro mūje ūōre máre. Que teni járiacsvu mūja memeivure parūōreca cūinávure, pōeva ne ju arājiyere ayu Jesús ūi yāvaiye méne. ²⁸ Cuavaicōjemejara ina maucvvarivure mūjare. Jidubejarā náre. Que teni mūja jáðovarajaramu náre, nácapūravu bíjarājivure Jūmenijicure jocarī. Æbenita mūjacapūravu jáðovaiuvu mūje ðaiyeque meaðarājimarare. Jūmenijicv meaðacsvu me mūjare. ²⁹ Que baru mūjacabv Jūmenijicv mearo ðaimara, mūje memecarājiyere ayu Jesucristore mūje ju aiyede ūre aru no pñenoreca mūje ñájiyede máre, ūi yāvaiye méne coviye boje. ³⁰ Aru caride mūja yūpedeca cūináturu ñájiini memeivuvu maja, covrājiv iye yāvaiye méne. Javede mūja jáv ju ñájiyede. Aru caride máre ji ñájiyede járiaivubv mūja.

2

Cristo, Jūmenijicū bajū, ũi pōescupe teino aru ũi jaboteino caivure

(Mt 26.39; Jn 1.1-3; 10.18; Col 1.15; He 2.9; 5.8; 12.2)

¹ Jesucristorecabe parure dayu mǎjare mǎje ũmei. Ũi ũe boje mǎjare cārijimene đaiibi mǎjare mǎje ũmei. Ũi Espiritu Santo cūbi mǎjaque mǎje ũmei. Aru ũre đaiibi mǎjare, mǎje cađatenajiyere ayu aru mǎje cōmajē āroje jārājiyere ayu mǎjevure. ² Que baru parūrōreca jēni-aivū mǎjare, mǎje torojure đarājiyere ayu yure ji ũmei pūeno baju, cūináturu mǎje dāriaiyeque, cūináturu mǎje ũeque mǎjevure, cūináturu mǎje ũmeque, aru cūináturu mǎje ũrōque máre. ³ Đabejarā mǎje đaiyede, meara nure đarājivū arevū pūeno. Aru đabejarā mǎje đaiyede “¿Meara márica arevū pūeno?” aivū. Quénora dāriabejarā mǎje baju mearape arevū pūeno. Cainumūa “Arevū ji pūeno mearamu na”, arī dāriajarā. ⁴ Aru vobejarā quénora mǎje baju pūeno meara nūiyede. Quénora đajarā arevure máre, ne meara nūrajiyere aivū pūeno baju.

⁵ Dāriajarā mǎje baju yópe Jesucristoi dāriaiye báquepedeca ũi baju, đarājivū yópe ũi đaiye báquepedeca.

⁶ Cainumūa Jūmenijicū bajurecabe ũ. Ũbenita “Jūmenijicūi parūépedeca cūvavū yu”, abedejaquemavū.

⁷ Quénora ũi baju ũe boje dajocarejaquemavū iye ũi parūéde, pōevare memecasuyū. Que teni pōetedejaquemavū pōescupe. Cuetedejaquemavū pōescu ārojascū. ⁸ Dāriabedejaquemavū ũi baju meacupe arevū pūeno. Quénora parūrejaquemavū ũi baju arevū cāchino. Que teni ju arejaquemavū jípacū Jūmenijicare pū ũi boarī jarūvaicōjeiyeta ũi mauvare ũi baju. Aru cūyoje đarī, boarī jarūvarejaquemavū ũre, ne pēvaimū

máscure jocsucujaravena. ⁹ Que baru Jūmenijicū epedejaquemavū úre caivū ne jabocūva. Aru āmi-dorejaquemavū úre yo āmiá mearo bajure caivū ne pueđaiāmia pūeno. ¹⁰ Que baru caivū cavarō mearo Jūmenijicūi cūrōcavū, aru caivū ijoborō-cavū, aru caivū jaborō jívucavū máre ne járiaiyede Jesúi āmiáre űuatutarājarama, pueđarājivū úre. ¹¹ Aru caivū jū aivū, “Jesucristo maje jabocūbe”, arī coyűrājarama caivū ne járiaiyede. Que teni caivū mearore jínajarama majepacu Jūmenijicūre.

Maje boropatebeno Jūmenijicūi jáinoi

¹² Mūja, jívū, ji űmara, que baru yópe đajarā. Mūje đarī cōmajiyere ji cōjeiyede yópe ji bueiyyede javede ji cūede mūjaque, nopedeca pūeno baju yūre jū arī, đajarā ji bueiyyere caride, ji cūede joai mūjare jocarī. Mūja Jūmenijicūi meadaimaratamu. Que baru pueđajarā Jūmenijicūre me. Aru cainūmūa memene mūjara mūje đaiyeque, cūrājivū me aru cūvabenajivū pūcaūmea máre. ¹³ Jūmenijicūrecabe ārūre đayū mūjare mūje űmei iye mearo đaiye jaūrōre mūjare, mūje torojūrī đaiyūrājiiyere ayū mearo đaiyyede. Aru úrecabe cađateyū iye mearo đaiye jaūrōre yópe űi űrōpe.

¹⁴ Caiye mūje đaiyyede đajarā torojūrī āmeina yāv-abevūva aru jarabevūva mūje baju máre. ¹⁵ Que baru boropatebenajaramu mūja. Aru mūje āmeno đaiye cūbequiyebu. Aru Jūmenijicūi mára, āmeno cūbevūva, barājáramu mūja. Mūje cūede ijāravucavū jūjovaiū aru pūeno āmeno đaiivū ne jēneboi, mūje cađateiye jaūvū náre, ne járajiiyere aivū ne āmeina teiyyede aru mūje mearo teiyyede yópe abiácovai cađateiyyepe pōevare co-jiéque, ne járajiiyere aivū űamine. ¹⁶ Nopedeca mūja

cadateivubu ijāravucavure m̄je coyuiyede náre iye yá-vaiye méne, ne coreóvarājiyere aiv̄ aipe c̄varājiv̄ jārav̄ c̄iméjārav̄ baquinóre. M̄je que đaru, jáđovara-jiv̄ubu ji mememeniduiye báquede m̄je yebai ji bueiye báquede m̄jare. Que baru torojuc̄yumu ȳ ji ūmei m̄jaque Cristoi copaidaquijārav̄ baquinói, ji coreóvaiye boje ji c̄e báque aru ji memecaiye báque máre bojec̄be āmene. ¹⁷ J̄menijic̄ me torojubi m̄je j̄ aiyede Cristore. Ėi nópe torojuede coreóvaiv̄ ȳ. Arev̄ ȳre boarí jar̄v̄aiyuma, ji bueiye boje m̄jare Cristo jiede. Ėbenita ȳre boarí jar̄varureca, torojuc̄yumu ȳ. ¹⁸ Quédeca m̄ja máre toroj̄jarā m̄je ūmei. Aru ģjarā ji torojuede ji ūmei máre m̄jaque. Que teni caiv̄ maja toroj̄r̄jaramu maje ūmei c̄ináturu.

Timoteo aru Epafrodito ne curān̄ino Filipoi
(Hch 16.1-3)

¹⁹ Maje jaboc̄ Jesús ģi uru, jaroiyuv̄u ȳ Timoteore m̄je yebai, ģi cadatequiyere aȳ m̄jare. Que teniburu yóboi, ģi copaidaquiyede ji yebai cojedeca, torojuc̄yumu ȳ ji ūmei ji jápiaquiyede m̄je borore. ²⁰ N̄ai Timoteo c̄inác̄rabe cōmaje āroje d̄riaȳ m̄jare ji d̄riaiyepedeca. Ėrecabe jāve cadateiyuc̄ m̄jare. ²¹ Caiv̄ arev̄u ye d̄riabema aipe đarí cadateni b̄ojarājiv̄ure iye memecaiyede Jesucristore đarājiv̄ure yópe ģi ģrōpe. Quénora ne bajumia cadateiyurí đadama ne ģrōpe. ²² Aru m̄javacari coreóvaiv̄ubu jāve cadateyure iye memecaiyede Jesucristore. Ėi đaiye báquede jáđovaimi memecaȳ meac̄re. Ė coȳibi Jesús ģi yávaiye méne ȳque, arev̄u p̄eva ne jápiarājiyere aȳ diede, yópe j̄eđoc̄ ģi memeyere jípac̄que cadateȳ ģre. ²³ Que baru ģrecabe ji jaroquim̄ m̄je yebai, c̄iná ji majiquiyere aȳ aipe

yócaṽu ne jabova ne đarãjiyede yúque. ²⁴ Aru maje jabocu Jesús ũi ũru, yu máre maumena jácũñũyũṽu m̃je yebai.

²⁵ Ji dápiaru jaroie jaũṽu yũre m̃je yebai majecu Epafrodite, m̃je daroimũ mácũre ji yebai, ũi cađatequiyere aivũ yũre. Ũ memeimi yúque ñ̃je memecaiyede Jesucristore, apeṽu ne maucũvaedeca ñ̃jare. ²⁶ Ũ jácũñũyũbi caivũ m̃jare pare. Ũrarõ cãrijimi ũi ũmei ũi járiarĩburu yóboi m̃je járiaiye báquede ũi borore ijimũre. ²⁷ Jáve ijimũ mateáme. Pare ñ̃jiamẽ pũ ũi yainĩduiyeta. Ũbenita Jũmenijicu cõmaje ãroje jáquemavũ ĩre, quénora ũ matũiyeda ãmeṽu, yũre máre. Que baru Jũmenijicu ũmedavaquemavũ ĩre, ji chĩomequiyere ayũ pũeno baju. ²⁸ Que baru pũeno baju jaroiyũṽu yu ĩre m̃je yebai, m̃je torojũrãjiyere ayũ m̃je ũmei cojedeca, m̃je jáiyede ĩre bedióva, ji chĩoiye cũiquiyere ayũ. ²⁹ Que baru torojũrivũ copũ etajarã ĩre me, yópe Jesúre ju airõeva ne copũ etaiye jauépe apeṽu névũre. Pueđajarã caivũ ĩpe raivũre. ³⁰ Ũrecabe yainĩduyu básũ, ũi memecaiye boje Jesucristore. Jidũbeteame ũi baju yaijũroede, cađatecũyũ yũre, m̃je cađateivũ bũojabe boje yũre.

3

Põeva ne boropateiye cũbeno ne đaiyeque

(Hch 8.3; 9.1-2; 22.4; 23.6; 26.5, 9-11; Ro 2.28-29; 6.11-13; 8.29; 11.1; 2 Co 3.18; Gá 4.19; 6.14-15; Col 2.11-13)

¹ M̃ja, jivũ, cũjarã torojũrĩ maje jabocu Jesucristoque cũinávũre. Ũetũbeṽu toivaicõjeivũ yu apecũre bedióva cojedeca iye majié jauéde m̃jare, m̃je cãrãjiyere ayũ me Jesucristoque. ² Me jájara ina apeṽu põeva ne ãmeina jáimarare, aru ãmeina đaiivũre, aru ũmũva ne baju ne cajede buraicõjeivũre máre. Ne cajede buraicõjeiye boje,

“¿Jūmenijicūi pōeva márīca maja?” arī dāpiarīduyama. Que teni nácapūravn̄ napini coreniduivnbu Jūmenijicūi meadaquiyede náre, ne nópe ðaiye boje. ³ Ūbenita majacapūravn̄ jāve Jūmenijicūi pōevatamu. Que baru majarecabu mearore jívn̄ Jūmenijicūre jāve, Espírītu Santoi b̄o-jare ðaiye boje majare. Aru majarecabu torojūrī c̄arivn̄ Jesucristoque cūinávure. Aru majarecabu “¿Jūmenijicū meadaquidica majare maje ðaiye boje?” arī dápiabevn̄.

⁴ Ácū pōescūi napini coreni b̄ojaru Jūmenijicūi meadaquiyede ūre ūi ðaiye boje, yávacari ūi p̄eno napini coreyn̄ b̄ojajebu diede. ⁵ Yūrecabu ne buraim̄ mácū ji cajede ocho paijāravna ji pōeteniburu yóboi, yópe ne ðaiyere caivn̄ ūm̄va judíovare. Aru yūrecabu Israecacū, aru pōeyajubo Benjamín āmic̄riyajubocacū. Jīpacū aru jīpaco máre judíovabu. Judíovai yávaicamuare yávaivn̄ yū. Aru yávacari, fariseo b́acū, ðarī cōmajidejacacū Jūmenijicūi ðaicōjeiyede ūi coyūiye báquede Moisés b́acūre yópe arevn̄ fariseovare. ⁶ Ūrarō ji memecaiyūrīduiyede Jūmenijicūre, yávacari ñájine ðarejacacū ina Jesúre jū airpōevare. Aru ūrarō ji ðaiyūrīduiyede yópe caiye iye ðaicōjeiyere meacū bac̄yú, pōescū c̄bedejame āmeina yávarī b̄ojayū yūre.

⁷ Jīpocamia caiye diede corevarīdurejacacū bojec̄ere yūre. Ūbenita caride corevayūbu caiye diede ye bojec̄ubede yūre, Jesucristoi mearo ðacaiye boje yūre. ⁸⁻⁹ Aru p̄eno bajutamu caijē ji c̄vajūroe. Corevayūbu bojec̄ubede yūre. Bojec̄vn̄ yūre caiye p̄eno ji coreóvaiye ji jabocū Jesucristore. Que baru dajocav̄n̄ caiye iye ji ðaiye báquede, aru ji c̄vae báquede, aru ji napini coreiye báquede máre, memecac̄yū Cristore. Caiye iye báquede ji coreóvaiyede jar̄v̄aiyere paiyebu caride, Cristo jicū bac̄yúre aru c̄c̄yūre ūque cūinávure. Que baru caride

уѠ ѧbeвѠ уѠре ЈѠменижцѠ ѧaicѠjeiyepe, Ѡи јѧquiyere arѠduуѠ уѠре меacуpe уѠре ји ѧarѠduiye бѧquepedeca. QuѠnora caride ЈѠменижцѠ јѧѠми уѠре меacуpe, ји јѠ айе boje Cristore. Que teni ЈѠменижцѠrecabe меacу ѧayѠ уѠре Ѡи јѧѠnoi ји јѠ айеде Cristore.

¹⁰ Que baru cѠinѧroratamu ји ѠrѠ caride. CoreѠvaiуѠvѠ уѠ Cristore me, coreѠvacуѠуѠ iye парѠѧѧе naco-vaiye бѧquede ѧѠре yainore јarѠvarѠ, ѠѧјicуѠ Ѡи Ѡѧјiye бѧquepedeca, aru ѧroјacуѠуѠ ѧѠре Ѡи yaiye бѧquede. ¹¹ Que baru парѠni coreivѠ уѠ ЈѠменижцѠ nacovaquiyere ауѠ уѠре mѧре yainore јarѠvarѠ, ји cѠquiyere ауѠ јѧравѠ cѠimѧјѧравѠ баquinѠре.

ЈѠменижцѠ Ѡи рѧevare boјѧдаquino

(1 Co 4.16; 11.1)

¹² УѠре arѠ, abevѠ уѠ: “Јave бѠoјaiвѠ уѠ caiye iye уѠре ѧaiye јѧѧѧе, меacу басууѧ уѠре ЈѠменижцѠ ѠrѠре”, abevѠ уѠ. ЈѧvѠ уѠре cѧreja ји меacу баquiyѧре уѠре ЈѠменижцѠ ѠrѠре. Јavede Jesucristo beorѠ ѠneјаquemavѠ уѠре ѧ јicѠvѧ, ји cѠquiyere ауѠ ѧѧque cavarѠ mearoi меacу baju уѠре ЈѠменижцѠ ѠrѠре. Aru cainѠmѠ memecaiвѠ уѠ Jesucristore caiye ји majiѧque aru caiye ји парѧѧеque mѧре, еacуѠ ји cѠquinore ѧѧque cavarѠ mearo ЈѠменижцѠ cѠrѠi. ¹³ Мѧја, јivѠ, уѧcapѠравѠ corevabevѠ јave еayѠ бѧcѠре diede. Que baru cѠinѧroramu ји ѧaino: ѠrѠmevѠ уѠ iye ји ѧaiye бѧquede; quѠnora ѧrѠvѠ уѠ iye ји ѧaquiyede, уѠре јѧquiyede. ¹⁴ УѠре yajuirѧecѠ cѠуaiyepe nuriѧ, рѠ cѠуaima тѧrvaita, nopedeca уѧvacari Ѡѧѧѧmu nuriѧ рѠ бѠoјajyѧta ји memecaiyede Jesucristore, cѠcуѠ ѧѧque cavarѠ mearoi јѧравѠ cѠimѧјѧравѠ баquinѠре, уѠре ЈѠmenижцѠ ѠrѠре Ѡи cutuiyede ina cѠrѧјivѠre Jesucristoque cѠinѧvѠre.

¹⁵ Nópe dáriaiye jaunv̄ caiv̄v̄ majare, coreóvaiv̄v̄re aipe maje j̄u aiyede Jesúre. Que baru cūinátur̄v̄ maje ūme dápiarājarev̄v̄ maja. Æbenita arev̄v̄ m̄jacav̄v̄ “Jave meara mat̄iv̄v̄bu maja yópe Jūmenijic̄v̄i ur̄ōpe”, ūbenina ne ar̄í dápiaru, Jūmenijic̄v̄ coreóvare ðac̄v̄v̄v̄v̄me ne que dáriaiye jāve āmene. ¹⁶ Cūinároram̄v̄ ji coȳv̄ino m̄jare caride. Maje dáriaiye aru maje eaiye máre ðaiye jaunv̄ majare coapa, yópe iye Jūmenijic̄v̄i yávaiyede jāvene, maje coreóvaiv̄v̄re.

¹⁷ M̄ja, j̄iv̄v̄, ðare n̄jara yópe ji ðaiyere. Yóvajarā arev̄v̄re ina ðaiv̄v̄re ji ðaiyepedeca. Aru me j̄ájara ina c̄riv̄v̄re ñ̄je c̄pedeca. ¹⁸ Obedij̄arav̄v̄a javede ȳv̄ coȳv̄cas̄v̄ m̄jare iye coȳv̄iye, ch̄ōre ðaiyede ȳv̄re. Aru coȳv̄quijiv̄v̄ caride bedióva cojedeca ji orique, ji ūgarō ch̄ōiye boje. Obediv̄v̄ p̄ōeva c̄v̄ma mauc̄variv̄v̄ iye yávaiye méne Cristoi yaiye báquede joc̄v̄v̄jaravena. Ne c̄vede ij̄arav̄v̄i j̄áðovaiiv̄v̄bu, “Ye baju ānev̄v̄ Cristoi yaino mácarō joc̄v̄v̄jaravena”, ne ar̄í dáriaiyede. ¹⁹ Nárecabu bíjaroimara márav̄iv̄v̄ Jūmenijic̄v̄re jocar̄í. Que ðaimara, n̄rajarama na toabo cūiméboi. Nárecabu mearore j̄šbev̄v̄ Jūmenijic̄v̄re. Æbenita j̄yama mearore ne baju ur̄ōpe. Que teni ne āiye ne jūmenijic̄v̄re paiyebu. C̄yoje tebenama ne āmeina ðaiyede. Qué Nora, “¿Meara márica maja?” adama ūbenina. Nárecabu dáriabev̄v̄ cavarō mearo Jūmenijic̄v̄i c̄rōquede. Qué Nora dáriadama ij̄arav̄v̄quede. ²⁰ Æbenita majac̄p̄rav̄v̄ ij̄arav̄v̄sav̄v̄ ānev̄v̄. Qué Nora cavarō mearo Jūmenijic̄v̄i c̄rōcav̄v̄tamu maja. Que baru toroj̄ar̄í maje ūmei nar̄ini coreiv̄v̄bu, ūgarō j̄áiȳv̄iv̄v̄ majare mead̄aip̄ōc̄v̄re, maje jaboc̄v̄ Jesucristore, ūi daquiyede ij̄arav̄v̄i cojedeca, cavarō mearo ūi c̄rōre jocar̄í. ²¹ Ūi daquiyede, oat̄v̄vac̄v̄v̄v̄me maje bajuá par̄v̄bebajua yainájibajuare, maje c̄var̄ājiyere aȳv̄ maje bajuá

cūimébajua majare coapa ñi baju cūimébajupe. Nópe ðacnyume ñi majié parnéque. Iye ñi majiéque p̄nc̄s̄n̄vabi caiye ijāran̄quede aru caiv̄n̄ ijāran̄c̄av̄n̄re máre. Que teni caiye vaiquýebu yópe ñi nr̄õpe.

4

Toroj̄jarã m̄je ũmei m̄je c̄e boje Jesucristoque cūinán̄v̄re

(Col 4.2-7; 1 Ts 5.16-18)

¹ M̄ja, jív̄n̄, ji ñmara, pare jáiȳv̄n̄ m̄jare. Toro-
j̄nr̄ĩ ãrv̄n̄ m̄jare. M̄je j̄n̄ aiye boje ji bueiye de, ȳn̄
c̄n̄v̄ac̄nȳm̄tu mearore cavarõ mearo J̄ñmenijic̄uĩ c̄nr̄õĩ.
Paredeca j̄n̄ are n̄jara Jesús ñi yávaiye méne. Jar̄v̄abe-
jarã diede. Quénora c̄j̄jarã cūinán̄v̄re Jesucristoque, yópe
m̄je c̄n̄re caride.

² Par̄nr̄õreca j̄ñiav̄n̄ ico Evodiare aru ico Síntiquede
máre. Ne Jesúre j̄n̄ aiye boje, c̄nr̄iv̄abu ĩque cūinán̄v̄re.
Que baru cūinán̄v̄n̄ d̄ápijarãri na ne ũmei. ³ Aru j̄ñi-
aiv̄n̄ m̄re, ji yóvaim̄re, jáve cadateȳre ȳre. Cadate-
jac̄n̄ ina p̄nc̄arõmiva nomivare, ne c̄ar̄ijimene ðar̄ãjiyere
aȳn̄ ne bajure. Nárecabu mem̄eiv̄n̄ b̄ac̄av̄n̄ paredeca
yúque, p̄õeva ne j̄n̄ ar̄ãjiyere aiv̄n̄ Jesús ñi yávaiye
méne. Que baru mi cadateiye jaiv̄n̄ náre caride.
Memeđama Clementeque aru arev̄n̄ Jesucristore mem̄e-
caiv̄n̄que máre. Aru ne ãmiá c̄n̄v̄n̄ toivaiye c̄nr̄õĩta,
J̄ñmenijic̄uĩ paperatucubo, caiv̄n̄ ina j̄arav̄n̄ cūiméjarav̄n̄
baquinóre c̄n̄variv̄n̄ ĩque ne ãmiáre toivaitucubo jív̄n̄i.

⁴ C̄j̄jarã toroj̄nr̄ĩ m̄je ũmei cain̄m̄na m̄je c̄uede maje
jaboc̄n̄ Jesucristoque cūinán̄v̄re. Que baru coȳn̄v̄n̄ m̄-
jare cojedeca: Toroj̄jarã m̄je ũmei. ⁵ Caiv̄n̄ p̄õeva coreó-
vajarãri m̄jare cadateiȳnr̄iv̄n̄re arev̄n̄ p̄õevare. Maje
jaboc̄n̄ Jesucristo ñi copaidaquino maquinó joabenotamu.
Que baru cadatejarã caiv̄n̄re. ⁶ Aru caiye iye m̄jare

vaiyede, cãrijimejara mũa. ðbenita caiye iye mũare vaiyede, torojuede jĩni Jũmenijicure, coyũjarã ũre mũare jauéde. Aru jẽniajara ũre mũaje jẽniaiyede máre. ⁷ Que teni mũa curnãjaramu me cãrijimevũva Jesucristoque cũinávũre. Jũmenijicurecabe cãrijimene ðayũ mũare nóre, jãri corecũyũ mũaje ũmene aru mũaje dãriaiyede máre. Aru yo cãrijimeno Jũmenijicũi jýyede ye járiarĩ eaiũ bũojabenama na, põeva ũre jũ abevũ.

Dãriajarã mũa mearore

⁸ Mũa, jívũ, caride bũojaiũ yũ iye ji toivaicõjeiyede apescure mũare. Yóre dãriajarã mũa: ãrũjara caiye iye yávaiyede jãvene, aru caiye iye põeva ne pueðaiyede máre. ãrũjara caiye iye méne, aru caiye iye me Jũmenijicũi jáinore máre. ãrũjara caiye iye põevare ure ðaiyede. Aru ãrũjara caiye iye põeva ne me yávaiyede máre. Dãriajarã caiye iye pũeno baju méne aru caiye iye põeva ne mearore jýyede máre. ⁹ Ðajarã mũa yóre ji coyũiyे báquepe mũare, aru yóre ji ðaicõjeiye báquepe mũare. Ðajarã yóre mũaje járiaiye báquepe ji coyũiyede, aru yóre mũaje jáiye báquepe ji ðaiyede máre. Que ðaru, ñai Jũmenijicũvacari, cãrijimenoque cure ðayũ majare, cũcũyũte mũaque.

Filipocavũ ne caðateino Pablore

(Hch 17.1; 2 Co 11.9)

¹⁰ Pare torojũvũ yũ ji ũmei ji cuede cũinávũre maje jabocũ Jesucristoque, mũaje caðateivũ bũojaiye boje yũre. Mũaje coreniburu yóbo joe baju, caðateivũbu yũre caride. Coreóvaivũ yũ dinũmũreca mũaje coreiyede, caðatenajivũ yũre cojedeca. ãrũmetebetevũ mũa yũre. Quénora caðateni majibeteavũ mũa. ¹¹ Yávacari torojũvũ ji ũmei, ji majiéde cũvae boje. Que baru ñãjimevũ mũaje

cadatebede yure. ¹² Yurecabu coreóvayũ cũcũre ji cũvae ureque, aru cũcũre yure jauéque máre. Que baru cainũmũa aru ári ji cũrõĩ máre torojũvũ yũ ji ũmei. Yũ ji ãquiyede cũvacũ baru aru ji ãquiyede cũvabecũ baru máre, torojũrĩ majivũ yũ ji ũmei. Aru pũeno ure ji cũvae baru aru pũeno yure jaué baru máre, torojũrĩ majivũ yũ ji ũmei.

¹³ Cristoi cũe boje yũque cũinávũpe, parũre ðaibi ji ũmei. Que baru caijĩe vaiyede yure, ðaiye majivũ yure jauéde yópe ñi nrõpe. ¹⁴ Æbenita meateavũ mũje cadateiyede yure ji ñájijyedeca.

¹⁵ Mũja, Filipocavũ, mũjavacari coreóvavũbu me ji etaiye báquede Macedonia ãmicũrõre jocarĩ, apenõa ñmarõacavũ Jesũre jũ airõeva cójijivavũ cadatebevũ bá-cavũre yure. Dinũmũi ji bũiye báquede bueyvũ Jesús ñi yávaiye méne mũjare, mũja quévũra, Jesũre jũ aivũ cójijivavũ Filipoi, jiavũ yure tãutũrare, bojedarãjivũ ji bueiye báquede mũjare. Que teni jĩni aru jacõpũrĩ máre bũavũ maja maje baju. ¹⁶ Ji cũe báquede Tesalónica ãmicũrĩ-marõĩ cũinárũmũ aru apenũmũa máre mũja jarõávũ yure tãutũrare, yure jaué boje. ¹⁷ Torojũvũ yũ ji ũmei mũje jíyede yure. Æbenita pũeno baju torojũvũ yũ ji ũmei, Jũmenijicũi me jáiye boje mũjare mũje yópe ðaiye boje, mũje cadateiye boje yure. ¹⁸ Jacõpũvũ yũ caiye mũje darõiye báquede yure Epafroditoque. Ære cũvaede davacũbe yure, mũje jíye báquede. Que baru caride pũeno baju cũnavũ yũ. Aru ye jaubevũ yure. Yure mũje jíye báque cojũvũ Jũmenijicũre yópe põeva ne juaiye mumi-jũede ne jíye cojũépe ũre. Nõpedeca mũje jíye báque máre me cojũvũ ũre. ¹⁹ Aru majeracũ Jũmenijicũ, ji memecaimũ, ure cũve cũvabi. Que baru jícũyũme caiye mũjare jauéde, mũje jũ aiye boje Jesucristore. ²⁰ Jínajarevũ maja mearõre majeracũ Jũmenijicũre cainũmũa. Quédecabu.

Pablo űi meaicōjeino Filipocavure

²¹ Meajarari na, caivŭ ina Jŭmenijicŭi rōeva, ina cŭrivŭ Jesucristoque cŭinávure. Ina Jesúre jŭ airōeva yúque cŭrivŭ caride meaicōjeđama mŭjare. ²² Caivŭ ina Jŭmenijicŭi rōeva yósavŭ meaicōjeđama mŭjare. Caivŭ pŭeno meaicōjeđama mŭjare ina Jŭmenijicŭi rōeva űai jabocŭ ijāravŭcasŭ pŭeno baju parŭcŭi cŭramicavŭ. ²³ Maje jabocŭ Jesucristo mearo đacajacŭrŭ mŭjare bojecŭbeda űi me boje. Quénoramu.

Мажерасу јѹменижѹај ѡвѡије мамаене соуѹитѹубо
New Testament in Cubeo (CO:cub:Cubeo)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cubeo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cubeo [cub], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cubeo

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22
